

Njësia EF1: Trajnim: Siguro që veprimet tuaja në vendin e punës të zjarrit të bimësisë të zvogëlojnë rreziqet për veten dhe të tjerët.

Hyrje:

Këto materiale trajnimi mbështesin standardin e kompetencave EuroFire të nivelit 2 **EF1 Siguro që veprimet tuaja në vendin e punës ndaj zjarrit të bimësisë të zvogëlojnë rreziqet për veten dhe të tjerët**

Ky dokument është për njerëzit që ndihmojnë në menaxhimin e zjarreve të bimësisë. Është për situatat ku: operacioni i menaxhimit të zjarrit është i thjeshtë, niveli i rrezikut, kompleksiteti dhe sjellja nga zjarri është i ulët dhe operatori është nën mbikëqyrje të drejtpërdrejtë.

Të gjitha ligjet kombëtare dhe lokale që kanë të bëjnë me teknikat e menaxhimit të zjarrit duhet të ndiqen. Përveç kësaj, pronarët lokalë të tokës mund të kenë nevojë të konsultohen ose të japin miratimin e tyre para se të nisin operacionet.

Trajnimi për këtë njësi mund të jepet nëpërmjet një kombinimi të trajnimit formal, mentorimit dhe trajnimit të dedikuar (coaching). Të vetë-mësuarit duhet të kufizohet në njohuritë dhe të kuptuarit e materialit dhe jo aplikimit praktik, i cili duhet të kryhet vetëm nën mbikëqyrje të drejtpërdrejtë.

Orët nominale/notionale/të udhëzuara të mësimin për këtë modul janë 20 - 30 orë.

EuroFire është një projekt pilot. Materiali i trajnimit do të vlerësohet si pjesë e një procesi në vazhdim. Një formular për komente është përfshirë në faqen e internetit <http://www.euro-fire.eu/>

Audienca e synuar për këtë material janë njerëzit që punojnë në shërbimet zjarrfikëse, bujqësi, pylltari, menaxhimin e kafshëve për gjueti, aktivitetëve të konservimit, menaxhimin e teritorit dhe rekreacionit dhe që kanë rol në ndihmën me menaxhimin e zjarreve të bimësisë, qoftë në kohë të plotë, apo të pjeshme.

Marrëdhëniet me standardet e kompetencave të EuroFire dhe menaxhimin e rrezikut

Referuar standardeve të kompetencave të EuroFire duhet bërë për të kuptuar vargun e plotë të rezultateve të pritshme të mësimimit. Seksionet e standardeve janë: titulli i njësisë, titulli i elementit(ve), rreth kësaj njësie, fjalët dhe frazat kyçe, çfarë duhet të jeni në gjendje të bëni, ky element mbulon dhe çfarë duhet të dini dhe kuptoni.

Materialet mbështetëse për të gjitha standardet e kompetencave të EuroFire janë projektuar për të mbështetur një qasje fleksibël në dhënien e trajnimit. Ato mund të përshtaten ose të modifikohen për t'iu përshtatur një audience të caktuar të synuar. Materiali mësimor për këtë njësi duhet të përdoret me materialet mbështetëse për njësitë e tjera për të siguruar që të gjitha rezultatet e mësimimit në standardet të mbulohen.

Ka direktiva të ndryshme të sigurisë të Bashkimit Evropian të cilat janë miratuar si legjislacion specifik për shëndetin dhe sigurinë në çdo vend të BE-së. Ky legjislacion ka për qëllim të përmirësojë sigurinë dhe shëndetin në vendin e punës dhe të zvogëlojë aksidentet dhe sëmundjet që lidhen me punën. Të gjitha ligjet e nevojshme të sigurisë, politikat dhe procedurat e menaxhimit të rrezikut, për vendndodhjen, agjencinë apo organizatën tuaj duhet të ndiqen.

Mësimi plotësues (parakusht):

EF2 - Apliko teknikat dhe taktikat për të kontrolluar zjarret e bimësisë

Mësimi pasues:

EF 3 - Komuniko brenda ekipit dhe me mbikëqyrësit e zjarreve të bimësisë (që do të zhvillohet)

EF 4 - Apliko vegla dore për të kontrolluar zjarret e bimësisë

EF 5 - Kontrolllo zjarret e bimësisë duke përdorur ujë të pompuar (që do të zhvillohet)

EF 6 - Apliko teknikat e ndezjes së bimësisë

Objektivat e mësimimit:

- Vlerësoni rrezikshmëritë¹ në vendin e punës ndaj zjarrit të bimësisë
- Ndiqni procedurat organizative ndaj zjarrit
- Operoni sigurtë në zonën e zjarrit
- Mbështetni të tjerët që veprojnë në zonën e zjarrit
- Reagoni në mënyrë të përshtatshme dhe në përputhje me kërkesat organizative, legjislative dhe mjedisore, ndaj një incident zjarri.

¹ **Shënim:** Në gjuhën shqipe, si dhe në shumë gjuhë tjera, nuk egziston term adekuat për termin “hazard” dhe dallim të tij ndaj termit “risk”. Pasi dallimi është evident dhe i nevojshëm për këtë material edukimi, por në përgjithësi për praktikientet në fushën e zjarreve, në konsulencë me ekspertet e fushës të përkthimit, por edhe profesore nga GFMC dhe RFMC, u vendos që keto 2 terme të mbahen në formen si vijon “en. hazard = shq. rrezikshmëri” dhe “en. risk=shq. rrezik”.

Për detaje të mëtejshme, referohuni në faqen 3 të dokumentit “Njësia EF1: Trajnim: Siguro që veprimet tuaja në vendin e punës të zjarrit të bimësisë të zvogëlojnë rreziqet për veten dhe të tjerët.”

Fjalë kyçe dhe fraza:

Linja e kontrollit, sulmi direkt, vlerësimi dinamik i rrezikut, sjellja e zjarrit, rrezikshmëri zjarri, intensiteti i zjarrit, rreziku i zjarrit, zyra e mbështetjes ndaj zjarrit, hangari i zjarrit, lloji i zjarrit, moti i zjarrit, gjatësia e flakës, krah, sulm krah, karburantet, rrezikshmëri, balli, thembra, pikë e nxehtë, sulmi indirekt, LACES, origjina, shkalla e përhapjes, rrezik, topografia, zjarri i egër

Aplikimi:

- Menaxhimi bazë i rrezikut

Një zjarr i egër ose një mjedis zjarri i planifikuar ka shumë rrezikshmëri të mundshme, disa prej të cilave mund të shkaktojnë një aksident. Qëllimi i menaxhimit të rrezikut është të shmangë aksidentet dhe të minimizojë dëmin që mund të ndodhë. Menaxhimi i rrezikut nuk është vetëm një aktivitet për udhëheqësit dhe menaxherët, por përfshin të gjithë. Gjithkush është përgjegjës për sigurinë dhe komunikimin mbi çështjet e sigurisë duhet të jetë një proces i dyanshëm midis personelit dhe mbikqyrësve.

Ndonjëherë termat rrezikshmëri dhe rrezik ngatërrohen. Përkufizimi i një rrezikshmërie (angl. hazardi) është “çdo gjë që mund të shkaktojë dëm” ndërsa rreziku është “shansi, i lartë ose i ulët, që dikush mund të dëmtohet nga këto dhe rrezikshmëri të tjera, së bashku me një tregues se sa serioz mund të jetë dëmi”.

Një mënyrë e mirë për të krijuar praktika të sigurta pune është që një organizatë të ndjekë 5 hapat për vlerësimin e rrezikut. Individët mund të përfshihen në të gjitha këto hapa.

Hapi 1 Identifikoni rrezikshmëritë

Hapi 2 Vendosni se kush mund të dëmtohet dhe si

Hapi 3 Vlerësoni rreziqet dhe vendosni për masat parandaluese

Hapi 4 Regjistroni gjetjet tuaja dhe i zbatoni ato

Hapi 5 Rishikoni vlerësimin dhe përditësoni nëse është e nevojshme

Individët e përfshirë në operacionet e djegies me plan ose të shuarjes së zjarrit shpesh punojnë në qiell të hapur për periudha të gjata kohore. Gjatë operacioneve të tilla menaxhimi i rrezikut duhet të jetë një proces i vazhdueshëm dhe dinamik. Vlerësimi dhe kontrolli i rrezikut duhet të rrënjohet në praktikën e punës në mënyrë që ato të bëhen të sigurta. Koncepti i vlerësimit dinamik të rrezikut ndihmon këtë proces.

Vlerësimi dinamik i rrezikut:

Procesi i vazhdueshëm i identifikimit aktiv të rrezikshmëritë, vlerësimit të rreziqeve dhe marrjes së masave për eliminimin ose reduktimin e rrezikut; të gjitha në rrethana që ndryshojnë me shpejtësi gjatë një incidenti.

Qasja qoftë me shkrim apo e kryer mendërisht duhet të jetë e njëjtë. Për çdo rrezikshmëritë të jeni të qartë se kush mund të dëmtohet, sepse kjo do t'ju ndihmojë të identifikoni mënyrën më të mirë të menaxhimit të rrezikut.

Për çdo rrezikshmëri pyet veten:

- A mund ta heq fare rrezikshmërinë?
- Nëse jo, si mund t'i kontrolloj rreziqet në mënyrë që ky dëm të mos ndodh?

Kur kontrolloni rreziqet, zbatoni parimet më poshtë, nëse është e mundur në rendin e mëposhtëm:

- Provo një opsion më pak të rrezikshëm
- Parandaloni aksesin ndaj rrezikshmërisë
- Organizoni punën tuaj për të zvogëluar ekspozimin ndaj rrezikshmërisë
- Përdorni pajisje mbrojtëse personale
- Përdorni mjedise mirëqënie të siguruara

Rreziqet përfshijnë rrezikshmëri që janë pjesë e mjedisit të punës si dhe ato që janë veçanërisht të lidhura me zjarrin, për shembull aksidentet e automjeteve janë një rrezikshmëri e rëndësishme.

Aksidentet ndodhin si pasojë e një gjendjeje të pasigurt ose të një akti të pasigurt. Shpesh është akti i pasigurt, faktori njerëzor, i cili është shkaku i një aksidenti.

Një mjedis në zonën e zjarrit ka shumë rrezikshmëri të mundshme kështu që pyetja e parë që duhet bërë është "pse jam këtu fare?" ose "cili është qëllimi im këtu?" Për njerëzit që kryejnë operacione djegieje duke ndjekur një plani, kjo mund të jetë për të krijuar një zjarrthyes ose për të përmirësuar një habitat. Për zjarrfikësit që merren me një zjarr të egër qëllimi normal është të mbrojnë diçka, zakonisht në rendin e mëposhtëm:

- Jetë njerëzore, së pari të zjarrfikësit
- Komunitetet
- Pronën
- Burimet natyrore

Të gjithë mbështetemi në shqisat tona të shikimit, dëgjimit, prekjës dhe nuhatjes për të identifikuar kërcënimet. Megjithatë në mjedisin e zjarrit ka faktorë që mund të mashtrorjnë ose ngatërrojnë shqisat tona, si zhurma, tymi dhe monoksidi i karbonit. Ekziston nevoja për të zhvilluar dhe përdorur praktika të sigurta pune për të kontrolluar rrezikshmëritë dhe rreziqet që nuk janë të dukshme si dhe ato që janë të dukshme.

Gjithashtu, nëse njerëzit veprojnë në kushte ekstreme për periudha të gjata kohe, ata fillojnë t'i mendojnë rrezikshmëritë si normale dhe thjesht t'i pranojnë ato. Megjithatë ata po punojnë në kushte të pasigurta ku çdo veprim i pasigurt është shumë i rrezikshëm. Një qasje e disiplinuar, duke ndjekur udhëzimet, procedurat e punës dhe praktikat e sigurta të punës është thelbësore në këto rrethana. Siguria është përgjegjësi e të gjithëve.

Gjatë viteve, në vende të ndryshme, zjarrfikësit kanë humbur jetën duke trajtuar zjarret. Këto viktima kanë ndodhur për shkak të një sërë faktorësh, që nga aksidentet ajrore e deri te sjellja e vetë zjarrit. Zjarret fatale dhe pothuajse fatale kanë katër emërues kryesor të përbashkët, në atë që ndodhin:

- Në zjarre relativisht të vogla ose në zona mashtruese të qeta të zjarreve të mëdha.
- Në lëndë djegëse relativisht të lehta, si bari dhe shkurret.
- Kur ka një ndryshim të papritur në drejtimin e erës ose në shpejtësinë e erës.
- Kur zjarri reagon ndaj kushteve topografike dhe shkon përpjetë.

Janë identifikuar faktorë të zakonshëm që kanë çuar në këto situata fatkeqe dhe janë zhvilluar sisteme të punës së sigurt për të kontrolluar këto lloj rrezikshmërie dhe rreziqesh. Vëmendje e veçantë duhet t'u kushtohet ndihmave të kujtesës si: LACES, Watchout, Fireorders dhe 18 Watch Out Situations.

Këto janë përshkruar tek Shtojca A.

Përgjegjësia e sigurisë në ekipe

Përgjegjësia për sigurinë mbahet nga individët, mbikëqyrësit, administratorët dhe procedurat organizative. Përgjegjësia e parë është që individët të kujdesen për sigurinë dhe shëndetin e vetes, kolegëve të punës, ekipit dhe njerëzve përreth tyre. Përdorimi i "sistemit shok" ku personeli punon në çift, duke kontrolluar sigurinë dhe gjendjen e përgjithshme të njëri-tjetrit është veçanërisht i dobishëm.

Marrëdhënia e individit me mbikëqyrësin e tyre dhe ekipin është jashtëzakonisht e rëndësishme. Individët duhet të:

- Sigurohen që mbikëqyrësi ta dijë se ku janë në çdo kohë
- Qëndrojnë në kontakt me mbikëqyrësin e tyre
- Njihen me detyrat e tyre dhe detyrat e ekipit të tyre
- Njihen se ku janë anëtarët e tjerë të ekipit dhe çfarë po bëjnë
- Njihen me planet e arratisjes urgjente për t'u larguar nga zona

Pas individit, mbikëqyrësi i direkt është personi tjetër përgjegjës për sigurinë. Është e rëndësishme të zhvillohet një marrëdhënie me të që lejon diskutimin e hapur të çështjeve të sigurisë. Ndonjëherë zjarrfikësit individualë mund të shohin rrezikshmëritë ose rreziqe para kujt do tjetër dhe ata duhet të jenë në gjendje të komunikojnë informacion mbi çështjet e sigurisë pa dëmtuar rolin e mbikëqyrësit të tyre.

Disa organizata kanë menaxherë të përkushtuar të sigurisë si në zonën e zjarrit ashtu edhe jashtë saj, por përgjegjësia kryesore për sigurinë do të varet ose nga Shefi i zjarrfikësve në një zjarr të planifikuar ose Komandanti i incidentit në një zjarr të egër.

Për të trajtuar zjarret në mënyrë të sigurtë varet nga individët që punojnë së bashku si një ekip. Komunikimi i vazhdueshëm është thelbësor. Të gjithë duhet të jenë gjithmonë në kontakt me fjalë, me shikim ose me një radio me dikë tjetër. Punëtori i çiftëzuar me "sistemin e shokut" duhet përdorur që individët të jenë gjithmonë në kontakt me një koleg. Ka një tendencë kur punoni në të hapur të njerëzve gradualisht ndahen, prandaj mos lejoni që kjo të ndodhë.

Një informacion për sigurinë duhet t'u jepet të gjithëve që marrin pjesë në zjarre. Personeli duhet të sigurohet që të ketë nxjerrë pikat e sigurisë së përgjithshme të mëposhtme para se të shkojë në vijën e zjarrit. Nëse dikush nuk është i sigurt për ndonjë çështje sigurie, bëj pyetje në takim.

- Kuptoni komunikimet dhe sistemin e komandës
- Kuptoni dhe ndiqni udhëzimet
- Kontrolloni nëse detyra(t) e caktuar janë brenda aftësive tuaja dhe të ekipeve tuaja
- Njihni rrezikshmëritë, veçanërisht sjelljen e zjarrit dhe terrenin
- Njihuni me rrugët tuaja të arratisjes dhe zonat e sigurta
- Dije se është e vendosur pika jote e spirancës

1. Menaxhimi i rrezikut: identifikimi i rrezikshmërisë dhe kontrollit të rrezikut

Ndërgjegjësimi i situatës

Shpesh aksidentet janë pasojë e gabimeve njerëzore. Individët duhet të jenë vazhdimisht të vetëdijshëm për situatën rreth tyre. Është shumë e lehtë të humbasësh këtë vetëdije të situatës duke u përqëndruar shumë në detyrë. Kontrolloni vazhdimisht për egzistencë rrezikshmërisë, bëni kontrole të thjeshta si "**shikoni lart, shikoni poshtë dhe shikoni përreth**" zonës.

Mjedisi natyror

Për shumë njerëz, ndryshimi i parë që duhet të marrë parasysh gjatë punës me djegien me plan dhe shuarjen e zjarreve është se këto aktivitete zhvillohen në vende të hapura, në tokë bujqësore, pyje, kulloza. Vetëm atëherë kur zjarret arrijnë afër fshatrave dhe qyteteve, përfshihen ndërtesa dhe infrastrukturë.

Pra, çështja e parë është të jesh në gjendje të veprësh në mënyrë të sigurtë në zonat rurale.

Rrezikshmëria	Masat e kontrollit
Ndryshimet në mot	<ul style="list-style-type: none">• Zhvilloni njohuri mbi efektin e kohës gjatë ditës, stinës dhe topografisë në kushtet lokale të motit

	<ul style="list-style-type: none"> • Merrni këshilla për ndikimet lokale të motit nga banorët vendas
Vendndodhja e dobët e punës për shkak të ndryshimit të shpejtësisë ose drejtimit të erës	<ul style="list-style-type: none"> • Kujdes nga shpërthimet e flakërimave • Kontrolllo rrugët e arratisjes
Moti bëhet gjithnjë e më i nxehtë gjatë ditës duke krijuar intensitet të lartë zjarri	<ul style="list-style-type: none"> • Mund të kërkohen mjete, teknika dhe strategji të ndryshme • Tërheqja e ekipeve dhe rivlerësimi mund të jetë një opsion më i sigurt
Rrëshqitje dhe rënie	<ul style="list-style-type: none"> • Vishni çizme rezistente ndaj nxehtësisë me mbështetje të kyçit të këmbës dhe një shkelm të mirë. • Ecni me kujdes mbi terrene të vështira
Bimësia e dendur, humbja e shikimit ndaj zjarrit dhe e vështirë për të shpëtuar	<ul style="list-style-type: none"> • Mbani vëzhgues • Gjeni rrugë alternative ose preni një shteg përmes saj. • Sigurohuni që të keni rrugë shpëtimi që janë të lehta për t'u përdorur
Karburant i pa djegur mes jush dhe zjarrit	<ul style="list-style-type: none"> • Mbani vëzhgues • Vendosni një rrugë shpëtimi
Terren i thyer / i vështirë	<ul style="list-style-type: none"> • Shmangni zonat e vështira nëse është e mundur dhe përdorni një qasje të ndryshme ndaj zjarrit • Shmang rrugët e shpëtimit të përpjetë • Kërko rrugët të arratisjes për t'u shmangur pengesat
Gjarprinjt helmues dhe kafshime insektesh	<ul style="list-style-type: none"> • Vishni pajisje mbrojtëse personale, jini vigjilentë dhe shmangni • Nëse kafshohet aplikoni fasho presioni, imobilizoni dhe kërkoni menjëherë kujdes mjekësor
Rënia e degëve dhe drunjve, veçanërisht drunjte e thata apo drunjte të prekura nga zjarri	<ul style="list-style-type: none"> • Mbani vëzhgues • Shmang • Nëse gjendja është paqëndrueshëm mbani largësi sëpaku 2 pemë gjatësi
Nëse i humbur ose i çorientuar: <ul style="list-style-type: none"> • Zonë e panjohur • Tym i rëndë • Errësi 	<ul style="list-style-type: none"> • Para se të largoheni merrni një hartë dhe informacion mbi zonën tuaj nga njerëzit vendas • Nëse humbeni, qëndroni aty ku jeni, nëse është e sigurt ta bëni këtë. • Kërkoni kontakt me njerëz vendas ose zjarrfikës të tjerë për të përcaktuar vendndodhjen tuaj • Përdorni hartën dhe busullën për të orientuar hartën dhe për të lidhur shenjat e tokës me hartën • Kërkoni ndihmë urgjente nëse kërcënoheni nga zjarri

Patogjen në ujë (p.sh. bakteriet)	<ul style="list-style-type: none"> • Pini ujë të pijshëm të sigurt/të pastër • Trajtoni ujin
Higjienë e keqe	<ul style="list-style-type: none"> • Mbani higjienë të mirë personale, veçanërisht para se të hani ose të pini • Vendosni struktura të përshtatshme të mirëqënies në stacionet e ushqimit dhe kampet

Mjedisi i zjarrit dhe sjellja e zjarrit

Siç përshkruhet në modulin e trajnimit **EF2 Apliko teknikat dhe taktikat për të kontrolluar zjarrin e bimësisë** mjedisi i zjarrit është një kombinim i trekëndëshit të zjarrit (nxehësi, oksigjen dhe karburant) me motin, topografinë dhe karburantin. Ndikimet më të rëndësishme në sjelljen e zjarrit tekta kalon një zonë janë: era, pjerrësia, karburantet dhe aspekti. Një zjarr bimësie po reagon dhe ndryshon vazhdimisht, për shkak të këtyre ndikimeve thelbësore, veçanërisht nëse dy ose më shumë prej këtyre faktorëve po punojnë së bashku. Nëse dy ose më shumë faktorë po rforcojnë njëri-tjetrin, thuhet se janë **në përputhje**.

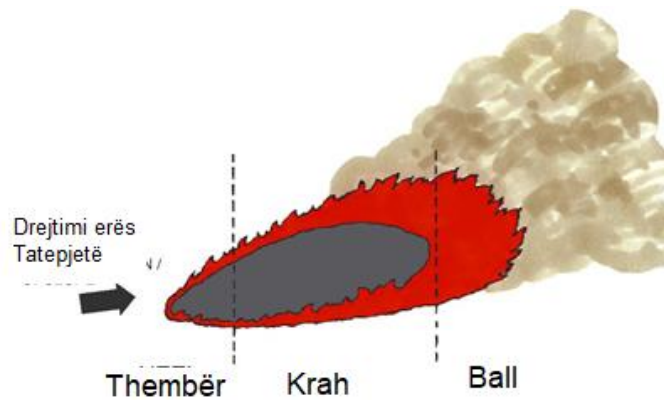
Kur i afroheni një zjarri së pari vlerësoni sjelljen e zjarrit.

- Shikoni se çfarë karburantesh po digjen dhe gjatësia e flakës në pjesët e ndryshme të zjarrit (balli, krahët dhe thembra).
- Analizo çka po e shtyn zjarrin në ato pika. A janë faktorët që mbështesin sjelljen e zjarrit (era, pjerrësia, karburantet dhe aspekti) në përputhje apo jo?
- A do të lëvizë zjarri në vende ku këta faktorë do të jenë më shumë/më pak në përputhje?

Ky informacion duhet të lejojë një individ të parashikojë sjelljen lokale të zjarrit.

Gjithashtu vlerësoni zjarrin për qëllime sigurie. Analizo se cilat pjesë të zjarrit janë të rrezikshme dhe duhen shmangur.

Ilustrimi 1 më poshtë tregon zonën kyçe për t'u shmangur, duke qenë në ball të zjarrit. Nëse flakët nuk janë të vogla, mos e vër veten para një zjarri. Edhe nëse janë të ulëta mendoheni dy herë pasi këtu sjellja e zjarrit mund të ndryshojë shumë shpejt. Zonat më të sigurta për të punuar janë zakonisht krahët dhe thembra e një zjarri ku flakët janë më të ulëta.

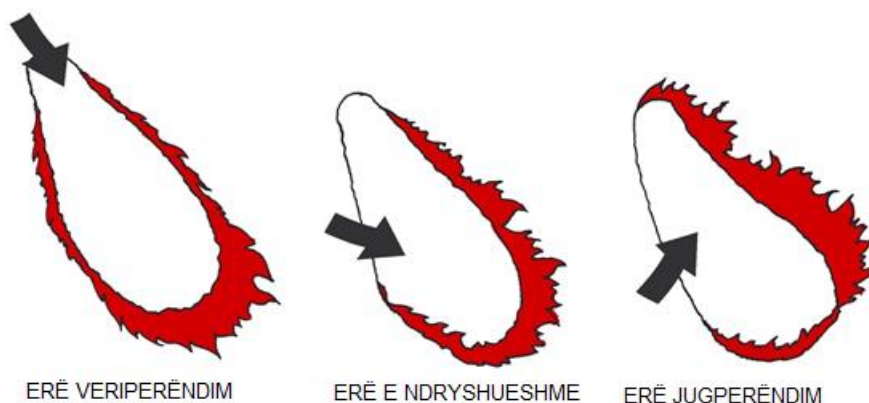
Ilustrimi 1.1. Forma tipike e zjarrit me rrezikshmëritë që lidhen me to

Thembra	Krahët	Ball
Flakët e ulëta	Flakë të mesme	Flakë të mëdha
Shkalla e ngadaltë e përhapjes	Shkalla e mesme e përhapjes	Shkalla e shpejtë e përhapjes
Tym i vogël	Tym i vogël	Shumë tym
		Ajër shumë i nxehtë

Çështja kryesore është nëse sjellja e zjarrit do të bëhet më intensive me flakë më të mëdha apo më pak intensive me flakë më të vogla. Kjo nënkupton së pari, një nevojë për të qenë vazhdimisht të vetëdijshëm se çfarë po bën zjarri, qoftë drejtpërdrejt ose nga komunikimi me një vëzhgues dhe së dyti për të pasur një kuptim të asaj që zjarri ka të ngjarë të bëjë tani, ose në 5 ose 10 minutat e ardhshme, orët dhe ditët. Parashikimi i ndryshimeve në sjelljen e zjarrit për shkak të ndryshimeve në rreshtimin e erës, pjerrësisë, karburantit dhe aspektit është jashtëzakonisht i rëndësishëm. Sjellja e zjarrit mund të ndryshojë shumë shpejt dhe mendimi juaj duhet të jetë gjithmonë përpara situatës.

Disa pyetje kyçe:

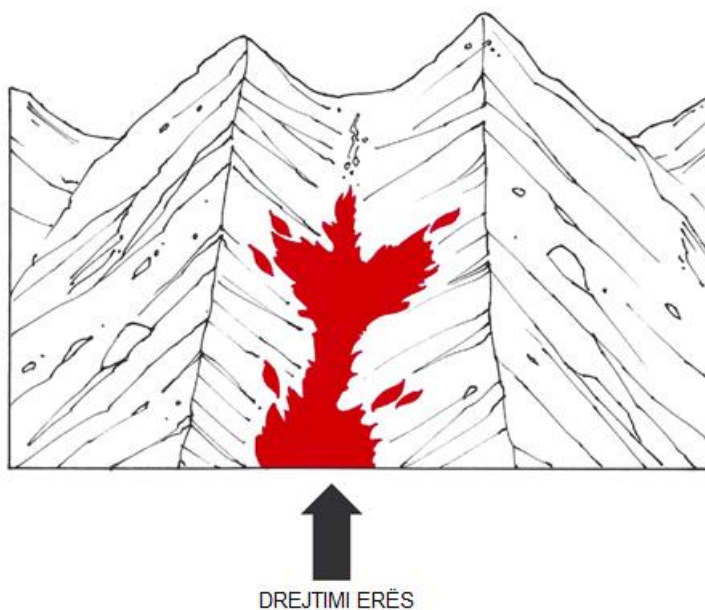
- Ku dhe kur do të ndryshojë sjellja e zjarrit?
- A do të bëhet situata më e keqe apo më e mirë?
- Sa kohë do të jetë i sigurt vendndodhja juaj?
- Kur do të lëvizni?

Ilustrim EF2.1.9 Efekti i ndryshimit të erës në një zjarr

Ky ndryshim, ku një krah relativisht i qetë i një zjarri bëhet me shpejtësi kokë e zjarrit mund të ndodhë për një sërë arsyesh, ose një kombinim arsyesh:

- Një zhvendosje në drejtimin e erës, arsyeja më e zakonshme për një ndryshim në sjelljen e zjarrit, për shembull, ndërsa rrotullohet rreth një kodre,
- Ku një zjarr arrin në fund të një rrëpire të pjerrët,
- Zjarri lëviz në një zonë me shumë lëndë djegëse të imëta,
- Zjarri lëviz nga hija e një pjerrësie të ftohtë, të drejtuar nga veriu në një aspekt të nxehtë, të drejtuar nga jugu

Ilustrimi EF2.3. Efekti oxhak

Në luginat e ngushta të pjerrëta konveksioni i nxehtësisë, pjerrësia dhe era mund të kombinohen për të prodhuar sjellje ekstreme të zjarrit, shpesh të njohura si efekti oxhak, me

ritme shumë të shpejta të përhapjes dhe aktivitet intenziv të zjarrit në vend. Zjarrfikësit mund të ngecin midis zjarrit me zhvillim të shpejtë dhe shpateve, të paaftë për të hyrë shpejt në zonat e sigurta.

Gjatë kryerjes së vlerësimit të mjedisit të zjarrit ka një numër treguesish natyrorë të kushteve të rrezikshme. Këto duhet të vlerësohen vazhdimisht si pjesë e një procesi "**shiko lart, shiko poshtë dhe shiko përreth**".

Tabela 1. Shikoni lart, shikoni poshtë dhe shikoni rreth treguesve të sjelljes së zjarrit.

Mjedisi i zjarrit Faktorët	Treguesit
Karakteristikat e karburantit (Vlerësoni)	Karburante të vazhdueshme të imëta Ngarkesë e madhe e karburanteve të thatë dhe të poshtme Hapësira e ngushtë e kurorës (<6m)(<20 ft.) Raporti i lartë i karburantit të thatë ndaj atij të gjallë
Lagështia e karburantit (Ndje dhe mate)	Lagështi relative e ulët (<25%) Përmbajtja e ulët e lagështisë së karburantit gjatë 10 h (<6%) Kushtet e thatësisirës Tharje sezonale
Temperatura e karburantit (Ndje dhe mate)	temperaturë e lartë (> 30°C) (> 85°F) % e lartë e karburanteve me diell të drejtpërdrejtë Ndryshimi i aspektit dhe rritje të temperaturës të karburantit
Terreni (Zbulo)	Shpate të pjerrëta (>50%) Lugina të ngushta Shala
Era (Vëzhgo)	Erërat sipërfaqësore mbi 15 km/h (10 mph) Re të larta që lëvizin shpejt Goditje të papritura ere Erëra të perziera ose të ndryshueshme
Stabilitet (Vëzhgo)	Shikueshmëri e mirë Erëra të stuhishme dhe vorbulla pluhuri Retë Cumulus Tymi ngrihet drejt e lart
Sjellja e zjarrit (Vëzhgo)	Kolona e tymit e mbështetur Kolona e tymit tatëpjetë Kolonë tymi e zhvilluar mirë Ndryshimi i kolonës së tymit Drunj pishtar Zjarre të tymosura që përshpejtohen Fillim i vorbullat e vogla të zjarrit Pika zjarresh të shpeshta

Lloji i rrezikshmërive dhe masave të kontrollit për sjelljen e zjarrit mund të shihen në tabelën 2 më poshtë.

Tabela 2. Rrezikshmëritë e sjelljes së zjarrit dhe masat e kontrollit.

Rrezikshmëritë e sjelljes të zjarrit	Masat e kontrollit
Nxehtësi rrezatuese	<ul style="list-style-type: none"> • Largohu, efekti rrezatues i nxehtësisë bie me shpejtësi me distancën • Përdorni pengesa fizike nëse është e nevojshme (trungje, mure, kanale) pasi këto bllokojnë nxehtësinë rrezatuese • Përdorni pajisje të përshtatshme mbrojtëse personale (shih edhe ngarkesën metabolike të nxehtësisë)
Kurth / tejdjegie	<ul style="list-style-type: none"> • Mbani vetëdijen për sjelljen dhe përhapjen e zjarrit në çdo kohë • Evitoni situatat e rrezikshme duke respektuar udhëzimet e LACES, Watchout, Fireorders dhe 18 Situatat e Vëzhgimit
Ekspozimi ndaj nxehtësisë së tepërt rrezatuese	<ul style="list-style-type: none"> • Shmangni zjarret me intensitetin e lartë, me shumë gjasa në ballë të zjarrit • Mbroni veten nga burimi i nxehtësisë • Në këmbë: <ul style="list-style-type: none"> ○ Evakuohuni në një zonë të sigurt duke përdorur rrugët e shpëtimit të zbuluara më parë ○ Kujdesu për shokun tënd ○ Përdorni "zonën e zezë" nëse flakët janë të ulëta p.sh. zonat me më pak karburant ○ Përdorni pajisje mbrojtëse personale, pastroni një zonë mbijetese, gjeni një hendek, mur, trung, që mund ta përdorni për mbrojtje ○ Shtrihu sa më poshtë të jetë e mundur • Në një automjet: <ul style="list-style-type: none"> ○ Parko në vend të hapur larg karburanteve dhe afrimit të zjarrit ○ Hiqni çdo kontejner karburanti ○ Pastro zonën nga karburante të grumbulluara ○ Lini motorin dhe dritat ndezur, përgatitni linjat e tubave mbrojtës ○ Mbyllni dritaret, dyert dhe ventilatorët ○ Këshilloni mbikëqyrësin / Kryeshtabin për veprimet dhe vendndodhjen ○ Prisni jashtë automjetit për sa më gjatë që të jetë e mundur ○ Kur bëhet shumë nxehtë hyjni në automjetin nga ana që është larg zjarrit ○ Qëndroni në automjet për sa më gjatë që

	të jetë e mundur
Tymi dhe monoksidi i karbonit	<ul style="list-style-type: none"> • Shmangni punën të panevojshme në tym, veçanërisht për periudha të gjata • Atje ku ka tym të madh - largohuni • Përdorni pajisje mbrojtëse personale të aprovuara p.sh. syze dhe filtra kur janë furnizoheni • Sigurohuni që të pushoni në zona pa tym për të pastruar monoksidin e karbonit nga trupi juaj.
	<ul style="list-style-type: none"> • Të jesh i përshtatshëm fizikisht • Ndizni dritat mbi makineri dhe përdorni dritat e mbajtura me dorë për të kryer detyrat në mënyrë të sigurt
<p>Sjellja ekstreme e zjarrit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Flakërima • Numri në rritje i pikë zjarreve • Zjarret të shpejta 	<ul style="list-style-type: none"> • Informime mbi motin, topografinë dhe karburantet • Shmangia e 18 «situatave të vëzhgimit» • Zbulimi i hershëm nga një vëzhgues • Mbajtja e vetëdijes për situatën • Mbajtja të komunikimeve me shokun, ekipin dhe mbikëqyrësin(t) • Evakuoni duke përdorur rrugët e shpëtimit të zbuluara më parë • Përdorni zonat e duhura të sigurisë
Djegje në duar, këmbë dhe kyçe, veçanërisht gjatë goditjeve me shtupë	<ul style="list-style-type: none"> • Doreza lëkure • Ndjeni nxehtësi me pjesën e prapme të dorës • Këpucë të përshtatshme • Shmangni kontaktin me trungje të djegura, thëngjij të nxehtë
<p>Nëse jeni të kapluar nga zjarri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rreth fundit të vijës së zjarrit • Ri-ndezje • Pikasje 	<ul style="list-style-type: none"> • Sigurohuni që të filloni nga një pikë spirancë të sigurt • Sigurohuni që linja juaj e zjarrit është gërmuar deri në tokën minerale, në mënyrë që tymosja e zjarrit zvarritës nuk mund të kaloj • Mbani një vëzhgues për të parë ri-ndezjen në pjesën e sipërme të pozicionit tuaj • Mbani një vëzhgues për të parë zjarret që kalojnë vijën e zjarrit. Vëzhguesit duhet të shikojnë jashtë perimetrit për pikëzjarret.

Rrezikshmëritë nga pajisjet dhe automjetet.

Zjarri nuk është i vetmi kërcënim. Vetëdija ndaj situatës duhet të mbulojë edhe rrezikshmëritë të tjera. Kjo përfshin rrezikshmëritë që vijnë nga pajisjet dhe automjetet e përdorura si pjesë e menaxhimit të përgjithshëm të zjarrit.

Përdorimi i pajisjeve dhe automjeteve me energji zakonisht kërkon aftësi specialiste. Çdo organizatë dhe shtet do të ketë metodat e veta për të siguruar që njerëzit përkatës t'i kenë

këto aftësi me një kombinim të trajnimit dhe certifikimit. Çdo pjesë e pajisjeve do të duhet gjithashtu të vlerësohet për pajisjet e duhura mbrojtëse personale. Për shembull, një operator traktori ose buldozeri mund të duhet të posedojë mbrojtje dëgjimi, përveç sendeve të tjera.

Për individët që nuk u jepet një trajnim specifik shmangia e një rrezikshmëri është një masë kryesore kontrolli për të minimizuar rrezikun. Zonat tipike të rrezikut për lloje të ndryshme pajisjesh mund të shihen në tabelën 3 më poshtë.

Tabela 3. Rrezikshmëritë nga pajisjet dhe automjetet dhe masat e kontrollit

Rrezikshmëritë nga pajisjet / automjetet	Masat e kontrollit
Vegla dore	<ul style="list-style-type: none"> Mbajini të mprehta skajet e prerjes të veglave dhe dorezat të lëmuara Mbani 3 metra larg njëri-tjetrit Kur ecni mbani vegla paralel me tokën në lartësinë e belit me skajin e mprehtë të drejtuar përpara
Motokosa	<ul style="list-style-type: none"> Mbani 3 metra larg Pajisje mbrojtëse personale specifike dhe trajnime të nevojshme për operatorët
Motosharrë	<ul style="list-style-type: none"> Qëndroni të paktën 2 gjatësi pemësh larg nga një motosharrë në punë Pajisje mbrojtëse personale specifike dhe trajnime të nevojshme për operatorët
Shkuma e përqendruar dhe retarduesit e zjarrit	<ul style="list-style-type: none"> Shmangni spërkatjen në sy ose kontaktin me lëkurën Vishni pajisje personale mbrojtëse (syze dhe doreza) Fshijeni menjëherë nëse bëhet kontakt
Linjat e tubave	<ul style="list-style-type: none"> Shmangni flakët derisa uji të jetë i lëshuar Evitoni rritjen e presionit të tepërt (reagimi “jet”) që mund ta shtyjë një operator jashtë bilancit
Automjetet	<ul style="list-style-type: none"> Vozitni në mënyrë mbrojtëse jo agresivisht Përdor dritat e përparme Parko larg nga zjarri me automjetin e pozicionuar dhe gati për t'u larguar nga zona
Traktor me vegla shoqëruese	<ul style="list-style-type: none"> Shmangni pjesët lëvizëse, të cilat mund të shtrihen përtej traktorit Shmang zonën pas prerësve ku shkojnë mbeturinat
Buldozer	<ul style="list-style-type: none"> Mbani një distancë të sigurt larg (minimumi 2 gjatësi pemësh) Mbani një vëzhgues kur makineritë e rënda janë duke punuar në zonë Qasuni vetëm me miratimin e shoferëve Mos punoni në zonën tatëpjetë të makinerive
Helikopter, veçanërisht fletët	<ul style="list-style-type: none"> Ndiqni udhëzimet e pilotëve në çdo kohë

e helikës të rotorit dhe avionët	<ul style="list-style-type: none"> • Kërkohej trajnim specifik për sigurinë • Qëndroni larg zonave të uljes dhe të nisjes
Pika të lëshimit të ujit	<ul style="list-style-type: none"> • Hap një distancë të shkurtër larg zonës së synuar • Nëse kapeni në zonën e synuar shtrihuni me fytyrë poshtë drejt helikopterit/avionit dhe mbani mjetet e dorës në tokë larg trupit
Pluhur	<ul style="list-style-type: none"> • Shmangni pluhurin e tepërt
	<ul style="list-style-type: none"> • Përdorni syze, maska ose pëlhura për të mbrojtur sytë dhe rrugët e frymëmarrjes
Zhurma	<ul style="list-style-type: none"> • Shmangni zonat me zhurmë të tepërt • Përdorni mbrojtje të dëgjimit

Gama e pajisjeve dhe automjeteve që mund të paraqesin një rrezikshmëri për ju mund të shihet në ilustrimin 1.2 më poshtë:

Rrezikshmëritë operative

Vetëdija ndaj situatës duhet mbajtur gjatë operacioneve. Situatat që mund të jenë të sigurt në një moment mund të bëhen të pasigurt në momentin tjetër për shkak të ndryshimit të sjelljes së zjarrit ose ndryshimit të vendndodhjes së ekipeve në terren.

Masa të tjera kontrolli specifike mund të kenë nevojë të ndërtohen në praktikën e punës për të shmangur faktorin njerëzor në krijimin e aksidenteve.

Tabela 4: Rrezikshmëritë operacionale dhe masat e kontrollit

Rrezikshmëritë operacionale	Masat e kontrollit
Ngarkesa metabolike ndaj nxehtësisë (nxehtësia e trupit)	<ul style="list-style-type: none"> • Përdorni pajisje mbrojtëse personale të përshtatshme p.sh. pambuk me retardant zjarri

nga puna e vështirë)	<p>dhe jo veshje të rëndë</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pushime të mbikëqyrura • Detyrat në turne dhe ndani punët me ngarkesë të rëndë • Pini shumë ujë • Nivel i mirë i gjendjes fizike
Dehidratim	<ul style="list-style-type: none"> • Pini shumë ujë të pijshëm të sigurt / të pastër (të paktën 1 litër në orë)
<p>Sëmundja e nxehtësisë e shkaktuar nga kombinimi i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Temperaturës të lartë të trupit nga puna e vështirë • Temperaturës të lartë të ajrit • Nxehtësisë rrezatuese 	<ul style="list-style-type: none"> • Para-hidratoni para se të filloni punën • Ritmi dhe ndarja e punës, pushimi • Përdorni pajisje mbrojtëse personale të përshtatshme • Zvogëloni ekspozimin ndaj nxehtësisë rrezatuese • Veshje komode • Pini ujë në intervale të shpeshta
<p>E vendosur mbi një zjarr në një kodër</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tymi, nxehtësia, shkalla e shpejtë e përhapjes së zjarrit, pika zjarresh 	<ul style="list-style-type: none"> • Shmangni vendet mbi zjarre • Apliko LACES
<p>Vendosje mbi zjarr në një kodër</p> <ul style="list-style-type: none"> • Shkëmbinj, trungje të ndezura që rrokullisen poshtë duke krijuar pika zjarresh poshtë jush 	<ul style="list-style-type: none"> • Mbani një vëzhgues për zjarret poshtë dhe materialet që rrokullisen poshtë • Ndërtoni një linjë zjarri të fortifikuar siç duhet për të kapur materialin rrotullues
<p>Komunikimet e dobëta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Detyrat / udhëzimet që nuk kuptohen • Linjat e komunikimit të zënë / humbur • Informacioni nuk transmetohet tek të gjithë njerëzit 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikoni me shokun, ekipin dhe mbikëqyrësit. • Sigurohuni që kuptoni detyrat, pyetni dhe qartësoni • Sigurohuni që të kuptoni planin e komunikimit: kanalet/frekuencat • Mbani radiot dhe sigurohuni që bateritë janë të mjaftueshme • Mos punoni në izolim
<p>Faktorët njerëzorë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gjendja mjekësore • Aftësitë • Stresi 	<ul style="list-style-type: none"> • Informoni mbikëqyrësit për çdo gjendje mjekësore ose fizike që do të ndikojë në performancën tuaj • Fitness fizik • Trajnim dhe përgatitje • Informoni mbikëqyrësin / merrni ndihmë nga shoku / ekipi ose ndonjë detyrë tjetër përtej aftësive tuaja
<p>Lodhje nga puna e lodhshme për periudha të zgjatura në mjedis të tymosur dhe stresues:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afatshkurtër • Afatgjatë 	<ul style="list-style-type: none"> • Pusho (ruaje energjinë) • Mabni turne dhe ndani detyrat brenda ekipit • Pushim i mbikëqyrur, ruajtja e vetëdijes dhe vëzhguesve • Pushime të rregullta, ujë dhe ushqim

	<ul style="list-style-type: none"> • Gjumë i mjaftueshëm • Shmang drejtimin e makinës
Dëmtime nga ngritja e ngarkesave të rënda	<ul style="list-style-type: none"> • Trajnimi manual i trajtimit • Fitness fizik • Ndani detyrat me ekipin

2. Menaxhimi i rrezikut: vlerësimi i rrezikut dhe zbatimi i masave të kontrollit

Më parë u përshkruan 5 hapat për vlerësimin e rrezikut.

Hapi 1 Identifikoni rrezikshmëritë

Hapi 2 Vendosni se kush mund të dëmtohet dhe si

Hapi 3 Vlerësoni rreziqet dhe vendosni për masat paraprake

Hapi 4 Regjistroni gjetjet tuaja dhe zbatoni ato

Hapi 5 Rishikoni vlerësimin tuaj dhe përditësoni nëse është e nevojshme.

Pasi 2 hapat e parë kryer ka procese të ndryshme për caktimin e nivelit të rrezikut. Është e rëndësishme që të ndiqen procedurat organizative pasi disa organizata kanë procedura të sofistikuara të vlerësimit të rrezikut. Megjithatë një shembull i një procesi të thjeshtë të vlerësimit të rrezikut është dhënë më poshtë:

Për çdo rrezikshmëri:

1. Identifikoni se sa gjasa ka të ndodhë: e ulët, e mesme ose e lartë

2. Përcaktoni se sa serioze mund të jenë efektet e tij: të ulëta, të mesme ose të larta

Pastaj kombinoni gjasat dhe seriozitetin si i ulët, i mesëm ose i lartë. Disa shembuj janë dhënë më poshtë.

- Një mundësi e lartë dhe një seriozitet i lartë do të krijojnë një rrezik të lartë që duhet të marrë vëmendje të menjëhershme.
- Një mundësi e ulët me një seriozitet të mesëm mund të jetë një rrezik i mesëm.
- Një mundësi e ulët me një seriozitet të ulët mund të jetë një rrezik i ulët.

Ky proces jep një përparësi të menjëhershme të rreziqeve që duhen trajtuar.

Më pas mund të zbatohen masat paraprake ose të kontrollit dhe të rivlerësohet rreziku. Nëse rreziku tani është i pranueshëm, detyra mund të shkojë përpara. Nëse jo, atëherë detyra nuk duhet të kryhet derisa të identifikohet një mënyrë më e sigurt për t'iu afruar detyrës.

Një mënyrë tjetër e përshkrimit të këtij procesi, i cili në një proces dinamik të vlerësimit të rrezikut mund të jetë gjithashtu i përshtatshëm është:

Hapi 1 Mblidhje informacioni

Hapi 2 Vlerësimi i rrezikut

Hapi 3 Kontrolli i rrezikut

Hapi 4 Pika e vendimit

Hapi 5 Vlerësoni

Procesi aktual i përdorur duhet të vendoset nga organizata që në atë kohë ka juridiksion. Ajo duhet të lidhet edhe me ligjet që janë të zbatueshme në vendin e punës.

Mjetet, taktikat dhe sjellja e zjarrit

Gjatësia e flakës mund të përdoret si një përfaqësues i dobishëm për intensitetin e zjarrit. Kjo do të thotë se një nga mënyrat e reduktimit të rreziqeve është të kesh një kuptim të mjeteve dhe taktikave të përshtatshme për t'u përdorur në gjatësi të ndryshme flakësh. Shih tabelën 5 më poshtë:

Tabela 5. Mjetet, taktikat dhe sjellja e zjarrit

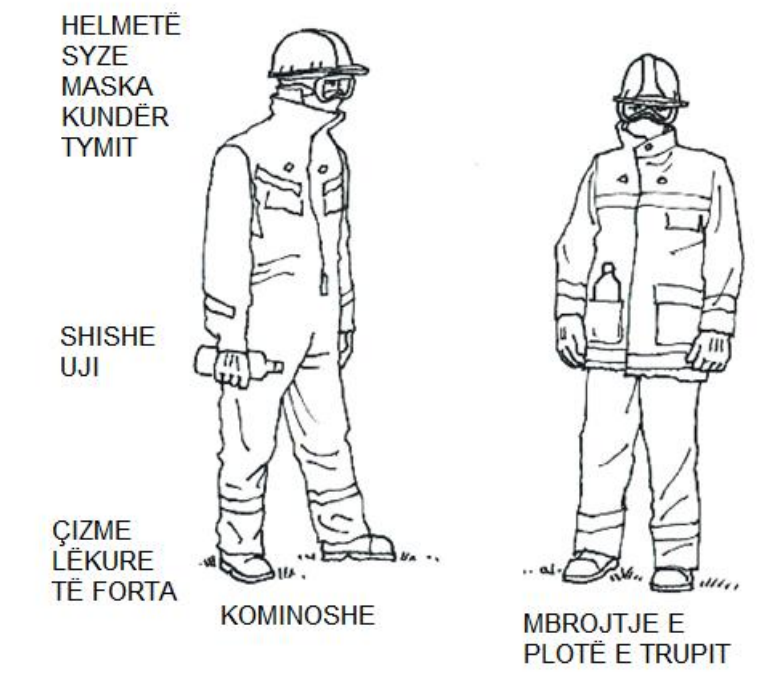
Gjatësia e flakës (m)	Rëndësia
0 - 0.5	Zjarri në përgjithësi vetë-fiket
0.5 - 1.5	Intensiteti i zjarrit i ulët Veglat e dorës mund të përdoren në sulm të drejtpërdrejtë për të kontrolluar zjarrin
1.5 - 2.5	Zjarr tepër intensiv për sulm të drejtpërdrejtë me vegla dore Mund të nevojiten ujë i pompuar ose buldozerë Rekomandohet sulm paralel/anësor
2.5 - 3.5	Zjarr tepër intensiv për sulm të drejtpërdrejtë nga linja e kontrollit Mund të nevojiten hudhje me helikopterë dhe avionë Rekomandohet sulm paralel/anësor në varësi të gjatësisë lokale të flakës
3.5 - 8	Zjarr shumë intensiv Djegje shpine dhe kundërdjegje mund të shuajnë ballin e zjarrit Rekomandohet sulm paralel/anësor në varësi të gjatësisë lokale të flakës
8 m+	Sjellje ekstreme e zjarrit Rekomandohen strategji mbrojtëse

Çështja e sigurisë është të njihesh me rëndësinë e gjatësive të ndryshme të flakës dhe të zbatohen mjetet dhe taktikat e duhura. Rrezikshmëritë që po zvogëlohen nëpërmjet kësaj qasjeje përfshijnë bllokimin dhe ekspozimin ndaj nxehtësisë rrezatuese. Nxhet Rekomandohet sulm paralel/anësor në varësi të gjatësisë lokale të flakës sia rrezatuese

udhëton në vija të drejta dhe bie ndjeshëm me distancë, kështu që shpesh është më e sigurt të punosh më larg zjarrit dhe sa më të mëdha të jenë flakët aq më larg duhet të jenë njerëzit.

Pajisje mbrojtëse personale (PMP)

Në të gjithë Bashkimin Evropian është një kërkesë ligjore për punëdhënësit që të sigurojnë pajisje të përshtatshme mbrojtëse personale për rreziqet që paraqesin rrezikshmëri për punëtorët. Të gjithë anëtarët e ekipit duhet të pajisen siç duhet me pajisje mbrojtëse personale. Askush nuk duhet të marrë pjesë në zjarr nëse nuk janë të veshur në mënyrë të përshtatshme dhe të sigurt.

Ilustrimi 2.1. Pajisje mbrojtëse personale

Pajisjet mbrojtëse personale duhet të mbrojnë nga:

- Dëmtime fizike - gërvishtje, gërryerje dhe djegie të drejtpërdrejta
- Ekspozim ndaj nxehtësisë rrezatuese
- Grumbullim të nxehtësisë metabolike

Kjo kërkon një ekuilibër të llojit të mbrojtjes, për shembull, një kostum i plotë rezistent ndaj zjarrit jep mbrojtje shumë të mirë nga nxehtësia dhe djegiet direkte, por shumë shpejt mund të shkaktojë stres të nxehtësisë duke mos lejuar të lirohet nxehtësia e trupit. Pajisje mbrojtëse personale shtesë për mbrojtjen e veshit/syve duhet të sigurohen sipas nevojës.

Në ekstremin tjetër, pantallonat e shkurtra dhe një k singlet mish singlet minimizojnë grumbullimin e nxehtësisë së trupit, por mbajtësi i veshjes të tillë rrezikon djegie dhe gërryerje.

Veshje të rekomanduara

Veshja për zjarrfikësit duhet të përmban:

- Helmetë të sigurisë dhe pëlhura mbrojtëse të qafës (gjithashtu mbron nga nxehtësia rrezatuese)
- Këmishë e trashë me mëngë të gjata dhe pantallona të gjata prej pëlhurës të trashë ose veshje rezistente ndaj zjarrit
- Çizme lëkure apo të tjera të përshtatshme me çorape leshi
- Rroba të lehta ose pambuku të thjeshtë
- Këmbët e pantallonave, këmisha, prangat dhe qaforja duhet të lihen të hapura. Kjo lejon që ajri të qarkullojë dhe të djersisë për të avulluar duke zvogëluar rrezikun e një rritjeje të rrezikshme të nxehtësisë së trupit

Pëlhurat

Leshi, pambuku rezistent ndaj zjarrit ose materiali specifik rezistent ndaj zjarrit, janë më të mirët për veshjet e zjarrfikësve.

Shumica e pëlhurave sintetike nuk lejojnë që nxehtësia e trupit të lirohet dhe kur ekspozohet ndaj nxehtësisë mund të ndizet ose të shkrihet.

Trashësia e materialit është faktori kryesor në reduktimin e sasisë së nxehtësisë së rrezatuar e transmetuar në trup. Shtresat e veshjeve dhe xhepat e ajrit midis shtresave mund të krijojnë një pengesë të ngjashme.

Pëlhurat e thurura lirshëm (p.sh. leshi) sigurojnë izolim të mirë nga nxehtësia rrezatuese dhe lejojnë ventilimin e nxehtësisë së trupit.

Pëlhura e thurur fort (p.sh. xhinski) është një izolues i dobët nga nxehtësia rrezatuese dhe një ventilator i dobët i nxehtësisë së trupit, megjithëse ka rezistencë të mirë ndaj shqyerjes.

Artikuj të tjerë duhet të merren në konsideratë:

- Mbrojtja e dëgjimit është e nevojshme kur punon në një mjedis të zhurmshëm (p.sh. në afërsi të pompave, pajisjeve të energjisë, makinerive të rënda dhe avionëve)
- Syzet e pluhurit dhe maskat e pluhurit ulin sikletin kur zjarrfikësit janë në kushte të tymosura, hiri dhe pluhuri veçanërisht gjatë operacioneve të pastrimit
- Dorezat mund të jenë të nevojshme kur punojnë me vegla dore dhe/ose kur fshikullohen

Shënim: Fytyra dhe kurrizi i duarve janë sensorë të rëndësishëm nxehtësie.

- Zjarrfikësit duhet të tërhiqen menjëherë kur temperatura është tepër e nxehtë për fytyrën apo duart
- Mbulimi i këtyre pjesëve mund ta largojë këto sensorë të rëndësishëm nga zjarrfikësi

- Veshje të ngrohta shtesë (p.sh. pallto prej leshi, kapuç dhe doreza) mund të jenë të nevojshme kur punojnë në mjedise më të freskëta (p.sh. vend i lartë ose brenda natës)
- Shishet e ujit të trajtuar duhet të konsiderohen në mënyrë të veçantë ku zjarrfikësit punojnë në zona të largëta për të shmangur patogjenët biologjikë
- Një paketë e vogël shpine me veshje shtesë dhe ushqim me energji të lartë duhet të konsiderohet për ekipet në zonat e largëta që mund të jenë atje për disa kohë të konsiderueshme
- Një pako çantë mund të jetë e nevojshme për pajisjet tuaja mbrojtëse personale

Veshjet që nuk rekomandohen përfshijnë:

- Veshje sintetike najloni ose jo rezistente ndaj zjarrit
- Pantallona të shkurtra dhe këmisha me mëngë të shkurtra
- Veshje të thjeshta pambuku pa një shtresë të poshtme rrobash
- Rroba të ngushta të përshtatshme që thithin djersën dhe ndalojnë nga avullimi nga lëkura
- Veshjet që kufizojnë lëvizjen normale
- Veshjet që rrisin nxehtësinë metabolike

Balancimi i mbrojtjes

Një ekuilibër midis nivelit të mjeteve mbrojtëse të veshura dhe nivelit të ekspozimit i mundëson zjarrfikësit të veprojnë në mënyrë të sigurt dhe efektive.

Në situatat kur ka nivele të tepruara të nxehtësisë rrezatuese, tërhiquni në një distancë më të sigurt.

Rritja e nivelit të veshjeve mbrojtëse ka të ngjarë të çojë në mbinxehje metabolike dhe ta vendosë personin në rrezik më të madh.

- Rritja e distancës larg flakës zvogëlon efektet e nxehtësisë rrezatuese
- Turni i punës dhe pushimet e rregullta për freskim zvogëlojnë rritjen e nxehtësisë metabolike
- Rrezikshmëritë e mundshme nga një zjarr në mjedise të hapura janë të ndryshme nga ato të zjarreve strukturore, përdorin vetëm pajisjet e duhura mbrojtëse personale

Fitness

Rreziqet nga rrezikshmëritë e ndryshme zvogëlohen nga personeli që ka një nivel të përshtatshëm të gjendjes fizike. Niveli i formës fizike që do të kërkohet do të përcaktohet nga organizata e punësimit. Megjithatë, pasi ndërtimi i linjës së zjarrit me vegla dore është punë e vështirë fizike, dhe si operacionet kryhen shpesh në terrene të vështira kodrinore në përgjithësi është e nevojshme një nivel i lartë i gjendjes fizike.

Niveli i gjendjes fizike ndikon edhe në aftësinë e individit për të përballuar rrezikshmëritë të tjera që lidhen me zjarrin, duke përfshirë tymin, monoksidin e karbonit, stresin dhe

sëmundjet e nxehtësisë. Një person që është në gjendje të mirë fizike ka gjithashtu më pak gjasa të vuajë nga lodhja dhe dëmtime nga ngritja e ngarkesave.

Aftësia për të shpëtuar nga një zjarr që afrohet me shpejtësi në një zonë sigurie është gjithashtu e lidhur me formën fizike.

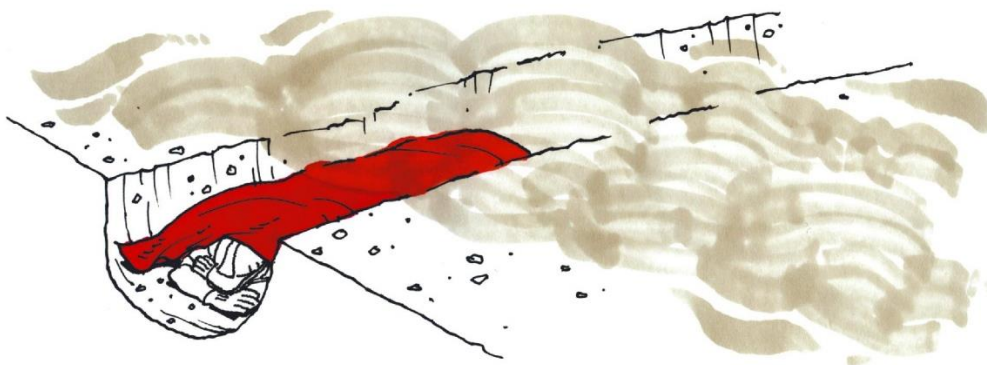
Veprime të mbijetesës gjatë një kurthi/tejdjegie

Kur të gjitha përpjekjet për të shmangur bllokimin ose djegien e situatave kanë dështuar dhe kur një arratisje në një zonë sigurie nuk është e mundur ka disa teknika të mbijetesës emergjente. **Këto teknika duhet të përdoren vetëm si një mjet i fundit.**

Nxehtësia rrezatuese në situatat e kurthit dhe tejdjegies është kërcënimi më i madh. Nxehtësia rrezatuese udhëton në vija të drejta. Intensiteti i zjarrit me të cilin jeni ekspozuar është më i ulët afër tokës. Gjithashtu xhepat e ajrit të freskët mund të gjenden afër tokës.

Veprimi që duhet ndërmarrë është të kërkojmë strehim sa më ulët që të jetë e mundur, pas një barriere solide, ku nuk ka karburant. Rrugët e frymëmarrjes dhe lëkura e ekspozuar gjithashtu duhet të mbrohen sa më shumë që të jetë e mundur. Vende të tilla si një hendek ose prapa trungut të një peme të madhe të rënë, ose në ujë me thellësi të arsyeshme, mund të jenë e përshtatshme. Pasi gjendeni në një vend mbijetese është e nevojshme të qëndroni aty derisa zjarri të jetë larguar plotësisht, për të minimizuar ekspozimin ndaj nxehtësisë.

Veprimet e mbijetesës emergjente ku individët kërcënohen drejtpërdrejt nga një zjarr kur janë në këmbë ose në një automjet tregohen më poshtë:

Ilustrimi 2.2. Siguria personale në situatën e emergjencës në këmbë

Ilustrimi 2.3. Siguria personale në një situatë emergjence

3. Vetëdija për ndihmën e parë

Legjislacioni i Bashkimit Evropian u obligon punëdhënësve të bëjnë një vlerësim të nevojave të ndihmës së parë të punonjësve të tyre dhe të sigurojnë me efektshmëri ndihmën e parë.

Ndihma e parë është zbatimi i parimeve të pranuar të trajtimit ndaj një dëmtimi ose sëmundjeje të papritur duke përdorur objekte dhe materialet në dispozicion. Është metoda e miratuar e trajtimit të një personi të plagosur ose të sëmurë derisa ndihma mjekësore e kualifikuar të jetë në gjendje të bëjë vlerësimin dhe trajtimin e mëtejshëm.

Trajtimi me ndihmën e shpejtë i jepet një të plagosuri për:

- T'i ruajtur jetën
- Parandalim të përkeqësimit të gjendjes
- Nxitja të rimëkëmbjes

Aksidentet dhe sëmundjet që kërkojnë ndihmën e parë mund të ndodhin gjatë luftës me zjarr në zonat rurale. Aftësitë dhe trajtimet e ndihmës së shpejtë, deri në nivelin e një çertifikate aktuale nga një autoritet i njohur i ndihmës së shpejtë janë thelbësore.

Në menaxhimin e një të plagosuri, përgjegjësitë janë:

- Vlerësoni situatën
- Identifikoni shkakun e vuajtjes
- Jepini trajtim të menjëhershëm të ndihmës së parë
- Merrni masa për kujdes të mëtejshëm mjekësor nëse është e nevojshme

Aspektet e veçanta të ndihmës së parë që ka të ngjarë të nevojiten gjatë luftimeve me zjarr në zonat rurale janë:

- Vlerësimi i skenës
- Vlerësimi i pacientit
- Reanimacion

Dhe trajtimi për...

Djegje	Gjakderdhje	Trupa të huaja në sy
Fraktura	Rraskapitje nga nxehtësia	Goditje nga nxehtësia
Hipotermia	Thithja e tymit	Dëmtime të indeve të buta

Duhet kërkuar kujdes mjekësor për të gjitha dëmtimet në zjarret

- Zjarrfikësit në gjendje jo të mirë duhet të zhvendosen nga vendi i zjarrit
- Menaxhmenti kundërzjarrit duhet të informohet për të gjitha dëmtimet apo situatat ku zjarrfikësit sëmuren gjatë zjarreve
- Emrat e të plagosurve nuk duhet të transmetohen në radio

Shumë nga kushtet mjekësore të mësipërme janë të mbuluara në trajnimin normal të ndihmës së shpejtë. Disa shembuj të nevojave më të specializuara të personave të përfshirë në menaxhimin e zjarreve janë dhënë më poshtë. Këto kushte janë shpesh për shkak të kombinimit të temperaturave të ajrit të nxehtë, ekspozimit ndaj nxehtësisë rrezatuese dhe veçanërisht nxehtësisë së brendshme të trupit të gjeneruar nga puna e vështirë.

Sëmundja e nxehtësisë

Sëmundja e nxehtësisë ka tri faza: stresin nga nxehtësia, rraskapitjen nga nxehtësia dhe goditje nga nxehtësia. Këto janë gjendjet më të zakonshme që prekin zjarrfikësit. Ato ndikojnë jo vetëm në mirëqenien e tyre fizike, por edhe në gjykimin dhe kompetencën e tyre në punë

- Kujdes nga shenjat e stresit të nxehtësisë dhe trajtini herët në zonën e zjarrit.
- Freskimi i një personi të prekur nga nxehtësia është një përparësi

Stresi nga nxehtësia (faza e parë)

Stresi nga nxehtësia i pazbuluar ose i patrajtuar do të ulë performancën e një zjarrfikësi.

Trupi kontrollon temperaturën e tij nëpërmjet qarkullimit të gjakut dhe djersitjes. Ritmi i zemrës rritet dhe pompon gjakun pranë lëkurës (fytyra mund të bëhet e skuqur) dhe trupi djersitet. Djersa avullohet duke tërhequr nxehtësinë nga trupi - avullimi kërkon nxehtësi, kështu që trupi ftohet.

Njerëzit ndryshojnë në reagimin e tyre ndaj të njëjtit stres nga nxehtësia, sepse çdo person ka një aftësi të ndryshme për të rregulluar nxehtësinë.

Zjarrfikësit që janë fizikisht në formë në përgjithësi kanë një tolerancë më të madhe ndaj stresit nga nxehtësia. Zjarrfikësit duhet të shikojnë për shenjat paralajmëruese të stresit nga nxehtësia. Stresi nga nxehtësia dallhet nëpërmjet:

- Fytyrës të skuqur
- Lodhjes
- Djersitjes
- Marramendjes
- Dobësisë

- Të përzierat

Nëse stresi nga nxehtësia identifikohet mjaft herët dhe ndërmerret veprimi i duhur, personi do të shërohet shpejt.

- Nëse stresi nga nxehtësia nuk njihet, zjarrfikësi do të lëvizë në një gjendje rraskapitjeje nga nxehtësia
- Lironi rrobat, freskohuni me ujë, ventiloni personin për të rritur ftohjen nga avullimi

Rraskapitja nga nxehtësia (faza e dytë)

Nëse stresi nga nxehtësia nuk rregullohet dhe puna e rrëndë vazhdon, gjendja mund të përkeqësohet në rraskapitje nga nxehtësia.

Kur truri e pranon se trupi po nxehet me tepërmi, ngadalëson funksionet e trupit dhe simptomat ndryshojnë.

Pacienti do të ketë

- Puls të dobët (presioni i gjakut është ulur)
- Lëkurë e kërrusur (djersitje)
- Frymëmarrje e cekët (rritet ritmi i frymëmarrjes)
- Fytyrë e zbehtë (rezultat i uljes së presionit të gjakut)
- Reagime shfaqjeje

Ky person nuk është mirë me shëndet dhe duhet të hiqet nga zona e zjarrit për t'u çlodhur dhe për t'u shëruar, dhe për të marrë kujdes mjekësor. Lironi rrobat, freskohuni me ujë, ventiloni personin për të rritur ftohjen nga avullimi.

Goditje nga nxehtësia (faza e 3-të)

Nëse rraskapitja nga nxehtësia nuk njihet dhe nuk trajtohet, personi do të kalojë në një gjendje goditjeje nga nxehtësia.

Sistemi rregullator nuk mund të përballojë më trupin mbi-ngrohje, truri është prekur dhe pushon së udhëzuar trupin për t'u ftohur.

Sistemi rregullator i organizmit ka dështuar dhe simptomat e mëposhtme rezultojnë:

- Puls i shpejtë dhe i fortë (rritja e ritmit të zemrës)
- Lëkurë e nxehtë dhe e thatë (dehidratim - pa djersitje)
- Temperatura e lartë (nxehtësia e trupit nuk kontrollohet)
- Fytyra e rrjedhur (rritja e qarkullimit dhe temperaturës)
- Dhimbje koke dhe marramendje
- Personi ka të ngjarë të jetë irritueshëm, i hutuar, i painteresuar dhe mund të humbasë vetëdijen

KUJDESI MJEKËSOR URGJENT ËSHTË I DOMOSDOSHËM

- Personi është i nxehtë, i thatë dhe në gjendje serioze

- Trajtimi fillestar është të lirohen rrobat, të ftohen me ujë, ventilim të personit për të rritur ftohjen nga avullimi
- Kërkohet ndihmë urgjente mjekësore
- Evakuimi nuk duhet të tentohet përpara se të fillojë trajtimi mjekësor sepse trupi duhet ftohur urgjentisht

Djegie

Djegiet ndryshojnë në thellësi, madhësi dhe ashpërsi dhe mund të dëmtojnë indet nën të, si dhe lëkurën.

Djegiet mund të vijnë si pasojë e kontaktit të drejtpërdrejtë me një burim nxehtësie ose nga ekspozimi ndaj nxehtësisë rrezatuese. Rreziqet e menjëhershme pas një dëmtimi të djegies janë vazhdimi i djegies brenda lëkurës dhe indeve, dhe nga shoku.

Zona e djegur duhet të ftohet menjëherë dhe pacienti të monitorohet për efektet e shokut.

- Zjarrfikësit duhet të veshin pajisje mbrojtëse personale të miratuara (PMP)
- Të gjitha djegiet kërkojnë ftohje të menjëhershme me ujë për një minimum prej 10 minutash dhe kërkojnë kujdes mjekësor

Dehidratim

Sistemi i ftohjes së trupit përfshin djersitjen.

Njerëzit ndryshojnë në reagimin e tyre ndaj të njëjtit hidratim, sepse çdo person ka një aftësi të ndryshme për të rregulluar nxehtësinë.

Zjarrfikësit që janë fizikisht në formë në përgjithësi kanë një tolerancë më të madhe ndaj stresit të nxehtësisë.

Dehidratimi do të ndodhë nëse lëngjet e humbura nëpërmjet transpirimit nuk zëvendësohen rregullisht. Rëndësia e kësaj është e qartë kur punojmë në zonën e zjarrit.

- Konsumoni ujë rregullisht - gjithmonë pini më shumë ujë se ç'ju duhet, në mënyrë që të parandaloni dehidratimin - dështimi për ta bërë këtë çon në mbinxehjen e trupit dhe fillimin e sëmundjes së nxehtësisë
- Në ditët e rrezikut ekstrem nga zjarri, rrite hidratimin në rast se të thërrasin në detyrë
- Pini për të **parandaluar** etjen

Etja juaj nuk është një tregues i vërtetë se sa ujë ka nevojë trupi juaj – ka një vonesë kohore midis fillimit të dehidratimit dhe ndjenjës së nevojës për ujë.

- Ju mund të filloni të vuani efektet e dehidratimit para se ta kuptoni atë
- Ju e dini kur jeni duke djersitur - përdorni këtë si një tregues se trupi juaj ka nevojë për lëngje të përshtatshme.

Në zonën e zjarrit duhet të zëvendësoni lëngjet **shpesh**.

- Ju mund t'ju duhet deri në 150-200 ml çdo 15 minuta (metabolizmi individual ndryshon)
- Nëse përdorni vegla dore mund t'ju duhet ta rrisni këtë saiz në 300 ml çdo 15 minuta
- Re-hidratohuni me ujë

Shtojca A. Procedurat e sigurisë

Një tjetër reagim kyç i sigurisë ndaj situatave potencialisht të rrezikshme është të mishërosh procesin e LACES në praktikat e punës. LACES qëndron për:

Vrojtues të vendosur aty ku mund të shohin vijën e zjarrit, zjarrin dhe ekipet që punojnë. Ata duhet të jenë me përvojë dhe në gjendje të mbajnë ekipin vazhdimisht të përditësuar mbi përparimin e zjarrit dhe potencialin e tij për të ndryshuar, si dhe të njohin dhe parashikojnë situata të rrezikshme zjarri.

Vetëdija për atë që po ndodh me zjarrin dhe aktivitetet e tjera, duhet mbajtur në çdo kohë. Jini të vetëdijshëm për ndryshimet në mot, ku është zjarri në lidhje me shpatet, aspektet dhe karburantet e ndryshme. Jini të vetëdijshëm për zonat e rrezikshme rreth makinerive dhe pajisjeve. Jini të vetëdijshëm për gjendjen e shokut dhe pjesëtarëve të skuadrës.

Komunikimet me gojë, sinjalet e duarve, radio, midis anëtarëve të ekipit, mbikëqyrësit dhe komandantët e incidenteve, të gjitha janë të rëndësishme. Kini një plan mbështetjeje nëse radiot dështojnë ose janë jashtë rrezes dhe kontrolloni frekuencat e radios që duhen përdorur. Mund të jetë shumë e zhurmshme në vijën e zjarrit. Distanca midis personelit mund të ketë nevojë të reduktohet për të mbajtur komunikime të mira midis ekipit, veçanërisht në situata të vështira.

Rrugët e arratisjes Keni të planifikuara dhe të zbuluara 2 rrugë para se të fillojnë operacionet. Koha sa gjatë do të zgjasë evakuimi me një ritëm ecjeje. Vlerësoni shkallën e përhapjes dhe sigurohuni që të ketë kohë të mjaftueshme për të ecur në zonën e sigurisë. Përpuno pikën e shkrepjes për të lënë vijën e zjarrit dhe për të shkuar në zonën e sigurisë. Alarmoni herët jo vonë. Rrugët e arratisjes duhet të shmangin ngjijtjen. Të gjithë në vijën e zjarrit duhet ta dinë planin dhe çfarë pritet prej tyre. Të gjithë duhet ta dinë se cili është shkaku i evakuimit. Shënoni rrugët për qasje gjatë ditës dhe natës.

Zonat e sigurisë të identifikuar, të vlerësuara dhe të përgatitura sipas nevojës. Zona duhet të jetë mjaft e madhe sa të mbijetosh pa një strehë zjarri. Mund të përdorni terren të djegur më parë dhe të punoni duke mbajtur "një këmbë mbi të zezën". Përdorni veçoritë natyrore:

shpatet, zonat shkëmbore, vendet me ngarkesë të ulët karburanti, liqenet dhe pellgjet, zonat në pyje sapo të prera dhe të pastruara, rrugë dhe vendet e uljes së helikopterëve. Pastroni këto vende bimësie sa më shumë që të jetë e mundur duke pasur parasysh vendndodhjen e zjarrit dhe shpejtësinë që zjarri po lëviz drejt vendndodhjes.

Merrni parasysh sjelljen e zjarrit kur punoni për madhësinë dhe vendndodhjen e pranueshme të zonës së sigurisë. Në tokë të sheshtë pa erë distanca minimale midis çdo personi dhe zjarrit është katër herë lartësia e flakës. Kjo distancë duhet të mbahet në të gjithë zonën e sigurisë. Zona më të mëdha sigurie janë të nevojshme nëse vendndodhja është lart zonës ose në pjesën e sipërme të drejtim të fryerjes së erës që drejton zjarrin ose nëse është në një zonë me ngarkesa të rëndë karburanti. Evitoni vendet në luginat e ngushta të thepisura ose ato që kanë nevojë për një rrugë shpëtimi me ngjitje përpjetë.

Në rast emergjence, deri sa gjendeni në rrugën e arratisjes, të gjitha pajisjet jo thelbësore duhet të hidhen. Pajisjet thelbësore për t'u mbajtur përfshijnë mjetin tuaj të dorës, pak ujë, radio dhe strehim zjarri nëse është siguruar më parë. Mbahuni sa më poshtë që të jetë e mundur dhe mbroni rrugët e frymëmarrjes dhe lëkurën e ekspozuar.

Madhësia e përshtatshme e zonës së sigurisë ndryshon me gjatësinë e flakës së zjarrit për t'u lejuar njerëzve distancë të mjaftueshme që nxehtësia rrezatuese të shpërbëhet. Nëse kolona e konveksionit të një zjarri është drejtuar në një zonë, për shkak të ndikimit të erës ose pjerrësisë, atëherë distancat e ndarjes janë më të mëdha. Shih tabelën 5 më poshtë duke treguar distanca minimale në mungesë të ndikimeve të erës dhe të pjerrtësisë.

Tabela 5: Gjatësia e flakës dhe madhësia e zonës së sigurisë

Gjatësia e flakës (metra)	Distanca e ndarjes (metra)
3	12
5	20
10	40
15	60
20	80
30	120
60	240

Disa shembuj të tjerë të procedurave standarde të sigurisë janë dhënë më poshtë:

" Watchout - Australian "

W	Moti mbizotëron në sjelljen e zjarrit kështu që mbahuni të informuar
A	Të gjitha aktivitetet duhet të bazohen në sjelljen aktuale dhe të pritshme të zjarrit
T	Provoni të paktën 2 rrugë të sigurta shpëtimi
C	Komunikimet mbahen me ekuipazhin tuaj, shefin dhe ekipet fqinje
H	Rrezikshmëritë për t'u ruajtur janë karburantet e ngarkuara të imëta dhe shpatet e pjerrëta
O	Vëreni ndryshimet në shpejtësinë dhe drejtimin e erës, lagështinë, renë
U	Kuptoju udhëzimet e tua dhe sigurohu që kuptoheni nga tjerët

T	Mendo qartë, ji syçelë dhe vepro me vendosmëri para se situata jote të bëhet kritike
---	--

"10 Fireorders Standard - USA"

F	Luftoni zjarrin në mënyrë agresive, por më parë gjeni sigurinë
I	Iniconi të gjitha veprimet në bazë të gjendjes aktuale dhe të pritur të sjelljes të zjarrit
R	Njihuni me kushtet aktuale të motit dhe furnizohuni me parashikime
E	Sigurohu që udhëzimet të jepen dhe të kuptohen
O	Merrni informacion aktual mbi gjendjen e zjarrit
R	Mbani komunikim me pjesëtarët e ekuipazhit, mbikëqyrësin tuaj dhe forcat fqinje
D	Përcaktoni zonat e sigurisë dhe rrugët e arratisjes
E	Vendosni vëzhgues në situata të mundshme rrezikshmëritë
R	Mbaj kontroll në çdo kohë
S	Qëndroni i qetë, mendoni qartë dhe veproni me vendosmëri

Nga analiza e situatave janë identifikuar rreth 18 çështje të përbashkëta që kanë të bëjnë me zhvillimin e rrezikshmërive:

18 Situatat për të cilat duhet të kini kujdes - 18 "Watchout" (USA)

1. Ju jeni në një zjarr që nuk ka qenë i vëzhguar ose vlerësuar madhesia)
2. Ju jeni në vendin që nuk e keni parë gjatë dritës të ditës
3. Zonat e sigurisë dhe rrugicat e arratisjes nuk janë identifikuar
4. Ju nuk keni njohuri me motin lokal dhe faktorë të tjerë që mund të ndikojnë në sjelljen e zjarrit
5. Ju jeni të painformuar në lidhje me strategjinë, taktikat dhe rrezikshmëritë
6. Ju nuk jeni të qartë në udhëzimet dhe detyrat
7. Ju nuk keni asnjë komunikim me anëtarët e ekuipazhit, mbikëqyrësin tuaj apo forcat fqinje
8. Ju jeni duke ndërtuar linjën e zjarrit pa një pikë spirancë të sigurt
9. Ju po ndërtoni vijë të zjarrit në tatëpjëtë ndërsa poshtë jush ka zjarr
10. Ju jeni duke u përpjekur për sulm frontal në zjarr
11. Mes jush dhe zjarrit ka karburant të pa djegur
12. Ju nuk mund të shihni zjarrin kryesor dhe nuk jeni në kontakt me askënd që mund
13. Ju jeni në një kodrinë ku materiali rrokullisës mund të ndezë karburant poshtë jush
14. Ju vini re se moti po bëhet gjithnjë e më i nxehtë dhe më i thatë
15. Ju ndjeni një rritje në erë ose një ndryshim në drejtim
16. Ju jeni duke marrë pika zjarri të shpeshta përmes vijës së zjarrit
17. Ju vini re se terreni dhe karburantet do ta bëjnë të vështirë ikjen në një zonë sigurie
18. Ju vini re se zjarrfikësit po flejnë në vijën e zjarrit

Secila nga këto situata të vëzhgimit ka nevojë që ju të zbatoni masat e duhura të kontrollit.

Referencat:

Australasian Fire Authorities Council Limited. (2005). Respond to wildfire. East Melbourne Victoria: AFAC Limited.

Health and Safety Executive. (2006). Five steps to risk assessment. United Kingdom.

National Rural Fire Authority. (2005). Demonstrate knowledge of personal safety at vegetation fires. Wellington, New Zealand.

Teie, W.C. (2005). Firefighter's handbook on wildland firefighting (Strategy, Tactics, and Safety). Rescue, California, United States of America: Deer Valley Press.

Teie W.C. (1997), Fire officers handbook on wildland firefighting, Rescue, California, United States of America: Deer Valley Press

Çdo përpjekje për të siguruar që informacioni më sipër ("**Informacioni**") të jetë i saktë dhe bazohet në atë që Qendra Globale e Monitorimit të Zjarrit, Shoqata Ndërkombëtare e Shërbimeve të Zjarrit dhe Shpëtimit dhe Iniciativave të Zhvillimit Rural Ltd (së bashku "**EuroFire Partners**") besohet të jetë praktikë e mirë aktuale sikurse në datën kur ishte përgatitur. Ajo nuk ka për qëllim të jetë e shterur në përmbajtjen e saj dhe është e hapur për rishikim.

Informacioni jepet vetëm për qëllime të përgjithshme informative dhe nuk përbën Informacion mbi të cilin duhet të mbështetet për një qëllim të caktuar. Informacioni është projektuar për t'u përdorur së bashku me rregullat, rregulloret apo rekomandimet e çdo grupi anëtar dhe këshillat e çdo organi profesional përkatës. Është përgjegjësi e individit ose grupit që lexon këtë Informacion për të siguruar që çdo rrezik i rëndësishëm për një aktivitet të caktuar të shqyrtohet plotësisht.

EuroFire Partners dhe punonjësit ose agentët e tyre përkatës, përjashtojnë përgjegjësinë (në masën maksimale të lejueshme me ligj) për çdo gabim, mosveprim apo deklaram dykuptues që përmban Informacioni dhe për çdo humbje, dëmtim apo shqetësim të pësuar nga çdo person që vepron ose përmbahet nga veprimi si rezultat i mbështetjes në këtë Informacion.

[Informacioni mbrohet nga ligjet e të drejtës së autorit dhe pronësisë intelektuale dhe përveç nëse thuhet shprehimisht ose ndryshe është rënë dakord me shkrim, ju mund ta përdorni dhe kopjoni Informacionin vetëm për përdorim personal, jo-tregtar, subjekt i konfirmimit të duhur.]

Sigurimi i Informacionit dhe përdorimi juaj i të njëjtit do të udhëhiqet dhe do të përliqet në përputhje me ligjet e Skocisë dhe të gjithë përdoruesit e Informacionit i nënshtrohen në mënyrë të paravokueshme juridiksionit të gjykatave skoceze në lidhje me çdo pretendim apo veprim tjetër të lidhur me Informacionin ose përdorimin e tij.

